

Správa zo zahraničnej pracovnej cesty

ETUI-ETUCE expert conference on AI at work: The impact of AI on the higher education and research sector

Michal Miko, Mgr., MUDr., PhD.

Základná organizácia slovenského odborového zväzu PŠaV pri LFUK

28-29 februára 2024

European Economic and Social Committee, Rue van Maerlant 2, 1040 Brusel, Belgicko

Na podujatí organizovanom spoločne Europe Trade Union Institute a European Trade Union Committee for Education som sa zúčastnil ako delegát Združenia vysokých škôl a priamo riadených organizácií, ktoré ma schválilo ako svojho zástupcu na svojom 30. OPP a zorganizovalo pre mňa tento pracovný pobyt na vysokej úrovni, za čo sa chcem úprimne poďakovať.

Podujatie malo charakter expertnej panelovej diskusie a malo za cieľ diseminovať najnovšie poznatky zo širokého okruhu otázok týkajúcich sa používania umelej inteligencie, virtuálnej a augmentovanej reality, metaverza, datafikácie a generatívnej UI, ako aj diskutovať aktuálne problémy z týchto oblastí medzi stakeholdermi v rámci sektora vyššieho vzdelávania a výskumu (HER). Samozrejme, veľmi silne bola v rade prednášok akcentovaná úloha odborových združení a odborárov v HER ako takých pri riešení zatiaľ celkom nových otázok, ktoré nová doba a používanie AI prináša.

Na konferencii bolo prítomných 80 účastníkov z rôznych európskych krajín. Medzi prezentujúcimi odborníkmi, ako som naznačil, sa vystriedalo množstvo osobností z rôznych oblastí HER, len príkladmo uvádzam:

- Aída Ponce del Castillo, seniorná výskumníčka ETUI („je tu strašne veľa výskumu, na rôznych úrovniach, ale veľmi málo z toho je fokusovaných na učiteľa. My chceme učiteľov podporiť, každého pracovníka HER“)
- Guido Noto La Diega, profesor práva na Stirlingskej univerzite
- Kari Kivinen, podpredseda Úradu Európskej únie pre duševné vlastníctvo
- Matthew Sanders, riaditeľ pre vzdelávanie a VR v spoločnosti Meta

Aj z načrtnutých mien, ešte lepšie, z pracovného zaradenia vymenovaných odborníkov, je zrejmé, že problematika bola preberaná zo všetkých strán a diskusia za každým panelom musela byť moderátormi pre veľký záujem limitovaná.

Organizátori rozvrhli preberanú problematiku do štyroch hlavných panelov s témami:

- AI a pracovné podmienky v HER sektore
- Skúmanie hraníc medzi AI ľudskými právami a AI etikou
- Generatívna AI, práva duševného vlastníctva akademikov a výskumníkov
- Impakt metaverza a rozšírenej reality na výskumníkov a akademikov

Na záver by som chcel zdieľať kľúčové odkazy dvoch hlavných prednášok, ktoré boli zvlášť pútavé a inšpiratívne.

V prvý deň zaznela ako prvá prednáška s názvom Didaktická traspozícia ChatGPT: práca, ktorá sa skrýva za AI, v ktorej jej autor, Antonio Casilli (profesor sociológie na Télécom Paris, ktorý je súčasťou Polytechnického inštitútu v Paríži, a výskumným pracovníkom na Institut Interdisciplinaire de l'Innovation) poodstrel rúško tajomstva, ktoré sa skrýva za AI. Každých cca 10 rokov prichádza nová vlna paniky z nových technológií. Predtým to bolo objavenie internetu, neskôr používanie e-mailu, potom sociálne siete alebo Wikipédia. Dnes je to generatívna AI. Je tu s nami a je na nás, aby sme sa ju naučili využívať a porozumeli jej limitáciám. Profesor Casilli sa zameral na jeden znak generatívnej AI: pre-trained (ChatGPT to má dokonca v názve - „P“). Na toto školenie sa používajú ľudia. A to mimoriadne zle platení ľudia v rozvojových krajinách (Venezuela, Madagaskar, Keňa). Ich priemerný zárobok je 1,3 Eura a vykonávajú monotónnu prácu „školenia AI“ (oficiálny termín je „data training“). Jedná sa o masovú globalizáciu AI ľudskej práce (Svetová banka odhaduje, že v sektore pôsobí 435 miliónov ľudí), takže autor odporúča vždy, keď používame AI (nejedná sa len o ChatGPT, ale aj o asistentov ako Siri, Cortana, Alexa, samoriadiace autá, ale aj napr. robotické vysávače), zamyslieť sa a byť si vedomí, že AI nie je až tak umelá ako sa zdá a skrýva sa za ňou ľudská práca všade vo svete. Vyzdvihol tak prehliadanú úlohu tzv. „ghost workers“ pri téme AI.

Druhý deň predniesol hlavnú prednášku Wayne Holmes, docent na University College London a zároveň vedúci expert Rady Európy pre AI a vzdelávanie ako aj konzultant pre umelú inteligenciu a vzdelávanie v UNESCO. Vedie práce Rady Európy v oblasti umelej inteligencie a vzdelávania, ktorá pripravuje právny nástroj na reguláciu používania umelej inteligencie vo vzdelávaní s cieľom chrániť ľudské práva učiteľov a študentov. V jeho prednáške s názvom Opportunities and challenges of AI – what impacts for academics and researchers? sa aj on pridal k názoru, že umelá inteligencia je všetko len nie inteligentná a je limitovaná ľuďmi. Tí sú v pozadí pri tvorbe AI. AI v HER rozdelil, ako aj iní prednášatelia, do troch balíkov: AI pre študentov (virtual writing assistants, text-to-speech, adaptive tutoring systems, ...), AI pre učiteľov (odhaľovanie plagiátorstva, monitoring triedy, automatické sumatívne testovanie, ...) a AI pre inštitúcie (selekcia študentov pri prijímacích pohovoroch, plánovanie kurzov, rozvrhov, bezpečnosť školy, ...). Celá prednáška pri hodnotení možností súčasnej AI v HER vyznela skepticky.

Celkovo prebehla konferencia vo veľmi pokojnej a priateľskej atmosfére, zúčastnení javili dojem komunity, živo spolu komunikovali a mnohí z nich sa zjavne poznajú a dlhodobo pracovne stretávajú. Osobne som sa pre komplikácie s dopravou (zrušený let s náhradným letom so skorším odletom) nemohol zúčastniť na posledných dvoch prednáškach, poslednej diskusie a spoločného „pokonferenčného“ obedu, napriek tomu som veľmi vďačný, že som sa mohol tohto podujatia zúčastniť. Bolo pre mňa prínosom nazrieť hlbšie pod povrch témy AI v oblasti vzdelávania a spoznať niektoré smery výskumu, platného a pripravovaného legislatívneho ukotvenia a možností, ktoré AI už dnes ponúka.

V Bratislave, 10. 3. 2024

Michal Miko